

λοτε. Διὸς ὅτε ὁ ἥχος τῶν κωδώνων τῆς ἐκκλησίας ἐνθύμισεν εἰς αὐτὴν ὅτι ἡτον δύδόη ὥρα ἀνεσκίρτυσε.

— Πρεναγία μου! ἀνεφέρησε λαβοῦσα τὸ μικρὸν καλάθιον ἐντὸς τοῦ ὄποιου εἶχε θέσει τὰ τρόφιμα.

— Τίγισίντε! κυρία, εἶπεν δὲ Λαζαρέρτος. Ήσσου καλὴ ὡς ἀγγελος σήμερον. Οὐ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ καὶ σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου, καὶ νὰ μὲ ἀξιότη νὰ σὲ δεῖξω μίκην ἡμέραν ὅλην τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὄποιαν αἰσθάνεται ἡ καρδία μου!

— Αὔριον θὰ σὲ τὸ πάλιν! εἶπε ἔκεινη μετά τινας συγκινήσεως.

Καὶ ἀνεχώρησε τρέχουσα.

Οὐ Λαζαρέρτος ἐπλησίασε τὸ οὖς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ νὰ ἀκούσῃ περισσότερον κακοὺν τὸν ἥχον τῶν βημάτων τῆς. Μετ' ὅλιγον δὲ ἐπῆλθεν ἀκρα σιωπή.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ooo—

Τοόμοντμα περὶ τοῦ Γραικικοῦ νοσοκομείου τῶν Ἐπτά Ηὔργων. Συνέγραψεν Α. Γ. Πασπάτης Ιατρός, μέλος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ιατρικοῦ Συλλόγου. Ἐν Ἀθήναις 1862.

—
Τῷ διευθυντῇ τῆς Πανδώρας.

Εὐχαριστῶ σε καὶ διὰ σου εὐχαριστῶ τὸν φίλον Κ. Πασπάτην διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ συγγράμματός του. Μονάχων σχεδὸν εἰς πόλιν πάλικι μὲν Εὐδαίμονα Ιουλίαν (Felix Julia) ὀνομασθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων διὰ τὸ εὔφορον τῆς γῆς καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ δρίζοντος καὶ τοῦ κλίματος τὸ εὐκράτες καὶ τὸ τερπνότατον τῆς τοποθεσίας, νῦν δὲ οὐ μικρὸν παρεμφέρουσαν διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὴν στενότητα τῶν ἔδων πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἷς ζωηρότατα περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Κ. Πασπάτη, ἐντρύφησα διάκλητρον ἡμέραν ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ σταλέντος μοι Βιβλίου, πολλὴν πορεισθεὶς τὴν πόλεις λειτουργίαν. Εἴθυμεσται ἵστος ὅτι, διὰ τὸ παρελθόν θέρος διέτριψε δύο περίπου μῆνας εἰς τὴν βασιλίδικὴ ἐκείνην τῶν πόλεων, ψυχαγωγούμενος ὑπὸ τῆς ἀπαραμίλλου φύσεως ἥμα δὲ καὶ ὑπὸ τῆς εὔμενοῦς προσομιλίας; εὐαρίθμιον τινῶν φίλων, ἀνέγνων περικοπάς τινας; τοῦ ἀνά χειρας συγγράμματος, χειρογράφου ἔτι δύος, οὐ τινος τὸ σπουδαῖον καὶ ἐπωφελεῖς;

προκανήγειλον ἔκτοτε ἔχοντας ἀναμνήσεις^(*). Ἀλλὰ καὶ σήμερον, φοβούμενος μὴ ποτε ἀναγινώσκων τις τὴν ἐπιγραφὴν νομίσῃ ὅτι εἰς μόνους τοὺς περὶ τὴν Ιατρικὴν ἀσχολουμένους καὶ ιδίας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀσκληπιάδες διαφέρει, γινώσκων ἄλλως τε δὲ δὲν τάσσονται μετὰ τῶν ἐνθερμωτέρων φιλαναγνωστῶν οἱ καθ' ἡμᾶς τῶν Ἕλλήνων παῖδες, παρακλῆσης νὰ ἀναγγείλῃς ἐκ νέου τὸ σύγγραμμα δημοσιεύων, ἀν ἐγκρίνης, καὶ τὴν περοῦσαν. Καὶ ἐν γένει μὲν ἐπεθύμουν νὰ ἀνεγνωσκον ἐνίστε οἱ ὄμογενεῖς καὶ Ιατρικάς τινας πραγματείας, δὲν λέγω δῆλως ἐπιστημονικάς, ἀλλ' εἶς ἐκείνων αἵτινες, ὡς τὸ σύγγραμμα τοῦ Κ. Πασπάτη, διδάσκουσι τέρπουσαι πᾶς νὰ ἔυθυτίζωμεν τὰ τῆς διαίτης ἡμῶν τε καὶ τῶν οἰκογενειῶν ἡμῶν χάριτος προσφεύλαξες τῆς θρείας. Εἴθυμεσται ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔκειγον «τὴν Ιατρικὴν τέχνην οὐ μόνον θεραπευτικὴν τῶν νοσούντων ἀλλὰ καὶ φυλακτικὴν τῆς ὑγείας εἶναι». Ἰδίως ὅμως ἀναγκιστάτη φάνεται μοι ἡ μελέτη τοῦ Ὑπομηματος, διότι δὲν διδάσκεις ἀπλῶς εἰς τὸν ἐπιστήμονα τὰς αἵτιας, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τοὺς τρόπους τῆς θεραπείας τῶν νοσημάτων, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκζητοῦντας τὸν πολιτισμὸν καθιδηγεῖ πῶς ν' ἀπορεύγῃ ἡ μᾶλλον πῶς νὰ προληφθεῖνη τὰ νοσήματα ταῦτα. Σημείωσαι δὲ δὲ τὸ πολιτισμὸν δὲν ἐννοῶ, ὡς πολλάκις ἔγγραφα καὶ ὡς οὐδέποτε θέλω ἀπαυδήσεις ἐπαναληφθέντων, τὸ ξενοφόνως λαλεῖν καὶ περικόμφως ἐνδύεσθαι καὶ ἀπομιμεῖσθαι ἀντὶ τῶν ἀρετῶν τὰς αἰσχυντῶν ἔνειν τὸν ιστοριῶν ἀλλὰ τὸ κρέμα τῶν ἀρετῶν ἐκείνων δὲς καὶ οἱ ἡμέτεροι πράγματοι ἡξίουν εἰς κατάρτισιν ἀνδρὸς ἀληθίδος ἐλευθέρου καὶ πολίτου χρησίμου, ήτοι τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοὸς διὰ σώφρονος καὶ συνετῆς διδασκαλίας, τὴν ἐν χρηστότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν διὰ καταλλήλου διαίτης εὑεξίαν τοῦ σώματος. Τοιαύτη καὶ τοῦ Κ. Πασπάτη ἡ γνώμη. «Μεταξὺ, λέγει, ἡμῶν τῶν Γραικῶν, πολὺ ἐπεθύμουν γὰρ γίνεται συχνότερα λόγος περὶ διαίτης καὶ καθαριότητος» ἡ περὶ τῶν τοιούτων ἀγνοικίας ἡμῶν εἶναις μεσύγγνωστος. Εἴῳ δὲλλοτε οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφρόντιζον νὰ ἐνισχύωσι τὸ σῶμα καὶ νὰ καλλιεπίζωσιν αὐτὸν διὰ παντοίων γυμνασμάτων καὶ θηλήσεων, ἡμετές ἀμεριμνοῦμεν κακῶς ἐνδιαιτώμενοι καὶ κάκιστα τρεφόμενοι. Εἴνῃ εἰς τὰ συμπόσια αὐτῶν, πρώτιστον μέλημα ἔσται πάντα τὰ ἀφορῶντα

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΑ. Τίσος τις ἔγγραφες τάτους ὁ ἐπιστέλλων τὰ ἀνωτέρω. «Ο Ιατρός Α. Γ. Πασπάτης, γνωστός τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Πανδώρας διὰ τὰς περὶ τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας μελέτας αὐτοῦ, ἔκδιδε δύον οὕπω Βιβλίον περὶ τοῦ Γραικικοῦ μὲν νοσοκομείου ἐπιγραφόμενον, περιεργάτες δύον περιέχον εἰδήσεις περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κτλ. κτλ.» Όρα Πανδώρας, τόμ. ιγ'. σελ. 235.

τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος, ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν καὶ τὰ πρώτιστα στοιχεῖα ὑγιοῦς τροφῆς... Ἄν προτέρω πολυχρόνις ἀμάθεια καὶ νοθρότης ἐσκάτιζε τὸν νοῦν καὶ ἔξενεύριζε τὰ σώματά μας, σήμερον καλήτερα διδασκόμενοι δὲ φροντίζωμεν πάντα τὰ συντείνοντα εἰς ὑγιεστέραν τροφὴν καὶ πλειοτέραν καθαριότητα τῶν πόλεων μας. Ή διδασκαλία αὕτη εἶναι πρώτιστον μέλημα τῶν ἱατρῶν, καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἵατρικῆς ἴδιωται, σκοπούμενοι τὰ μαθήματα ταῦτα, ἀφελοῦν ἔκατον καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους ἐργάτας» (1).

Εἰς τοῦτο ἐν γένει τὸ ἀντικείμενον περιστρέφεται ἡ ὅλη συγγραφή. Τοσούτῳ δὲ ἀναπόφευκτον εἰς τὴν ὑγείαν καὶ ἐπομένων εἰς τὴν εὐζωίαν τῶν ἀνθρώπων θεωρεῖ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν κατάλληλον δίαιταν, ὥστε οὐ μόνον νὰ ἐνδιατρέψῃ ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπανέληπῃ ἀναγκάζεται εἰς τὰ αὐτά. Αποτείνεται δὲ καὶ πρὸς ἱατρούς καὶ πρὸς ἴδιώτας καὶ πρὸς κυβερνήσεις τούτων μάλιστα τὸ γρέος εἶναι πολὺ ἀνώτερον καὶ τῶν ἴδιωτῶν καὶ τῶν ἱατρῶν· διότι, ὁ μὲν ἱατρὸς καθοδηγεῖ καὶ παραγγέλλει, ὁ δὲ ἴδιώτης ἐκτελεῖ τὰς παραγγελίας ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· ἀλλὰ περὶ τῶν πλατειῶν, τῶν ὅδῶν, τῶν ὁχετῶν, τοῦ ὑδάτου, τῆς καθαριότητος τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, τίς ἄλλος πλὴν τῆς ἔξουσίας δύναται νὰ φροντίσῃ; «Τί ἀρχ, ἐπιφωνεῖ, παρακινεῖ τοὺς εὑρωπαίους νὰ κατεδαφέζωσι τὸ ἀργαλίχιαν ἀνήλικα τυκόματα τῶν πόλεων, νὰ μεγαλύνωσι τὰς εὐρυγάρους πλατείας καὶ νὰ πλατύνωσι τὰς ὁδούς; Δεν εἶναι μόνος ὁ καλλωπισμός... εἶναι ἡ μέριμνα περὶ τῆς εὐζωίας τῶν πολιτῶν, κτλ.» (2).

» Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι μόνον ὁ καλλωπισμός· κατὰ τὴν διευθέτησιν τῶν πόλεων πρῶτον πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπόδψιν ὁ βουληθόρος ἀνὴς, «ὁ λαοὶ τὸ ἐπιτετράτατο,» τὴν ἔγειαν τῶν πολιτῶν, δεύτερον τὴν εἰκολίαν καὶ τρίτον τὸν καλλωπισμόν. Άλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη παρεγγνωσίσθη δυστυγῶς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τὰς πλέον τῆς Τουρκίας εὐρωπαΐζουση, καὶ μεγαλωγόρους μάλιστα διεριθιπανᾶς, Ἐλλάδος. Αἱ πλέον πολυάνθρωποι καὶ πλέον χρήσιμοι συνοικίαι παρημελήθησαν παντοειδεῖς ἀκαθηρίσιαι· σήπονται σεσωρευμέναι εἰς στεγάς δύοντες καὶ πλατείας, καὶ τὴν ἔξανταν δυσταδίζουσαν διεσκορπίζει καθ' ἄποσαν τὴν πόλιν ἀδιακόπως ὁ ἀηρ, ἐνῷ ὁ δέσμος τοῦ φορολογουμένου πτωγοῦ ἐδιπανήθη πρὸς τὸ θεατῆρα.

Εἰ καὶ αὐταπόδεικτος εἶναι ἡ ἀλήθεια τῶν περιεχομένων ἐν τῷ Ἀποριγματι, ὁ συγγενέστερος διμος ἴντεξαλείψη καὶ τοὺς τελευταίους δισταγμοὺς τῶν κατὰ παράδοσιν ἀκολουθούντων σύστημα διαιτητῶν ὀλέθριον,

φέρει μετ' ἔκατον τὴν ἐπικουρίαν ἀπττήτων συμμάχων, λεπτομερεστάτους λέγω ἀριθμητικούς πίνακας, τοὺς διποίους συνέταξε μετὰ μακροὺς καὶ πολλοὺς κόπους. Εὖν αὐτοῖς βλέπομεν καὶ ἀριθμὸν νοσούντων καὶ ἐπιτελεύματα καὶ πατοίδες; καὶ θανάτους καὶ λάσεις; καὶ ὁ μετερχόμενος ἐπάγγελμά τι, ὁ ἔπαπτης φέρος εἰπεῖν, ὁ ἀλιεὺς, ὁ ὑδροφόρος, ὁ κονιατής, μανθάνει τί ἔστιαν τοὺς δρυπέγχοντας αὐτοῦ, καὶ πῶς διαιτώμενος θέλει ἀποφύγει τὰ παθήματα ἐκείνων.

Άλλακ μὴ νομίσῃ τις ὅτι μόνον ἴατρικὴν ἔχει τὴν ἀξίαν τὸ ἀνά γειτονικό πόνημα· ἡ ἴστορική, εἰς ἡμέτερον τὸν ἀνατρολόγητον, εἶναι πολυτιμότερα· διότι ἐν αὐτῷ μανθάνομεν τὴν καὶ ἔθιμον τῶν ἐν Κωνσταντινούπολει ἐγχωρίων, Ἀνατολιτῶν, Ρουμελιωτῶν, Ἐπτανησίων, Βουλγάρων, Ἀλβανῶν καὶ ἄλλων. «Οἱ καρεπόλης, παραδείγματος χάριν, εἶναι πολλάκις καὶ κουρεὺς καὶ φλεβοτόμος καὶ ὁδοντοϊχτρός. Πελάριος κλυστήρ, φάλλοι πλήρεις βιδελλῶν, κοσμήματα ἐξ ὁδόντων εἰς τὴν θύραν του, εἶναι τὰ ἀρίδηλα τεκμήρια τῆς πολυτεχνίας τοῦ ἀνδρός...» (1). Οὐκὶ τῷ τελειωπόρῳ οὐτίνος αἱ φλέβες ἡ δλλοτική μέλος τοῦ σώματος πέσωσιν εἰς τὰς γεύρας τοῦ Ἱπποκράτους τούτου!

«Μυταρώτερα πολὺ εἶναι τὰ ἀρτοποιεῖς τῶν Ἀλβανῶν· ἐντὸς τῶν ἄνω διωματίων ὅπου εἰς ἐργάτας συγκομιῶνται, ἀπορεῖ ὁ εἰσερχόμενος μὴ βλέπων μήτ' ἀνακλιντῆρας, μήτε κλίνας πρὸς κατάκλισιν τῶν πολυέργων ἐργατῶν· τάπκτες χονδροί, ῥυπαροί, κάκοσμοι, χρησιμεύουσαν ὡς καλύμματα καὶ στρώματα. Ἐπὶ τούτων τὴν ἡμέραν συγκάθηνται καὶ ἐπὶ τούτων τὴν νύκταν κατακλίνονται· τὰ αὐτὰ ἐνδύματα φέρουν πάντοτε, ζωύοις παντὸς εἰδῶς συμβιοῦν εἰς τὰ διπαρά ταῦτα διωμάτια, ὅπου εἰς δλλοτικές διπάς εἰσεγώρητεν ἡ δλλευρος. Πάγκου στίγματα ελαίου, παντοῦ τὰ ἀπλυταὶ ἀγγεῖα τῆς ἡμερησίας· αὐτῶν τρυφῆς»... (2). «Οὐλοὶ οἱ ἀρτοποιοί οὗτοι εἶναι ὑψηλοί, ἵσχνοι καὶ ἄχροες. Καθὼς οἱ συντεχνῖται Χίοι, οὗτοι καὶ αὐτοὶ περιφέρονται εἰς τὰς ὁδούς, πελοῦντες τοῦ φούρνου τὸν ἄρτον. Οπου κτίριον μὲ πολυχρίθμους ἐργάτας, ἐκεῖ μὲ τὸ τρισκέλιον καὶ τὸν πλατύν πίνακα ἀναφένεται ὁ ἀλβανὸς ἀρτοπόλης. Οπου συνάθροιται λαοῦ ἡ πανήγυρις, ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἄρτου καὶ κολλιείων στέκεται ὁ ἀλβανὸς ἀμέριμνος καὶ ἀμέτοχος τῆς εὐφροσύνης τοῦ λαοῦ. Φιλακλεώτερος καὶ καρτερικώτερος τοῦ Χίου, ὁ ἀλβανὸς δὲν φοβεῖται οὔτε βροχὴν, οὔτε χιόνα· ἀξιέπαινος ἡ καρτερία τοιούτων ἀνδρῶν. Τίς ποτε ἔγεισε τὸν ἀλβανὸν ἀρτοπόλην ἔνεις βροχὴς ἢ ψύχους; τίς δὲν ἔθιμματε τὴν ὑπομονήν του, τὸ ἐσπέρας ψυγροῦ γειτωνος, ὃταν στεκόμενος εἰς γω-

(1) Ὅποιαν περὶ τοῦ Γραικ. νοσοκομείου σελ. 17.

(2) Αὐτ. σελ. 1.

(1) Αὐτ. σελ. 148. (2) Αὐτ. σελ. 188.

νίκην τινὰ τοῦ δρόμου, ὃν πὸ ἐξώστην ἡ γείσωμικ, ἐπερίμενε ν' ἀποπωλήσῃ τὸν ὑστερὸν ἄρτον καὶ τὸ ὑστερὸν κολλέκιον » (1);

Μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας καὶ τῆς αὐτῆς γραφικῆς χάριτος ἐξεικονίζεται καὶ τῶν λοιπῶν χειρωνακτῶν καὶ βιομηχάνων διάστημα. « Οἱ κτίσται, Μακεδόνες καὶ Ἕπειρωται, γνιώσκουσι τὸ χαράσσειν τὴν ἴδιαν ὑπογραφὴν καὶ τινας ἀριθμοὺς καὶ εἶναι φίλεργοι, οἰκονόμοι καὶ ἐγκρατέστατοι. Διυστυχέστερον καὶ πενέστερον βίον οὐδεμίας ἄλλη συντεγνήτια διάγει. Λγροῖκος καὶ ἀφιλόδυος, ἔργατης ἀρχίζει ἔργατης γηράσκει, καὶ οὐδεμία φιλοτιμία τὸν κεντῷ νὰ προοδεύσῃ εἰς ἐπιχερδέστερον ἄλλο ἔργον » (2). « Οἱ ποιμένες (Βούλγαροι) ἔρχομενοι εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐξίστανται διότι δὲν εἴδον ποτὲ κλίτην. Τινὲς ζητοῦν νὰ μάθωσι τίνα τρόπον πρέπει νὰ κατακλιθῶσι. Ήστουν τὸ προσκέφαλον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ ὡς κάλυμμα περιτυλίσσουν τὴν κεφαλὴν μὲ τὰς σινδόνας. Τὰ δὲ ἐπάπλωμα περιστρέφουν γύρω εἰς τὸ σῶμά των ὡς ἐπενδύτην, κατὰ τὴν πατροπαράδοτον συνήθειάν των εἰς τὰς καλύβας καὶ τὰ ἀγροκήπια. Νωθροὶ εἰς τὰς ἔρωτήσεις τοῦ ίατροῦ μὲ χαίνοντα στόματα καὶ δέηματα ἀκροάζονται μὴ γνωρίζοντες τί ν' ἀποκριθῶσιν. Εἰς τὴν ἔρωτησιν τοῦ ίατροῦ ἀνὴρ κεφαλὴ των πονηρῶν γλῶσσας εἶναι ξηρὸς, πολλοὶ κινοῦν μὲ βίαν τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ τὰ δάκτυλά των σύρουν ἐξω τὴν γλῶσσαν. Άλλοι εἰς τὴν ἀνάρρωσίν των παραπονούμενοι μὲ τὸν λευκὸν ἄρτον, τὸν ὅποιον καλοῦν ἀνοσίουν βάμβακα, καὶ τὸν ἀπλῆ τοῦ χρέκτος ζωμὸν, ζητοῦν ἐπιμόνως τὸν συνήθη μέλκνα ἄρτον μετ' ἐλαιῶν καὶ κρομμύων » (3).

Τοῦ ἀνατολίτου παντοπόλου διάστημα εἶναι οὐδὲν ἥττον περιεργοί. Χρηστούθεστατοι εἰς ἄκρους ἐμπορεύονται καὶ εἰς αὐτὰς τῶν Όθωμανῶν τὰς συνοικίας, « τὰ δὲ ἔργαστηριά των εἶναι πολλάκις ἡ λέπχη τῶν γειτόνων, διότι ἀφέντος συνδιαλέγονται, ἐνὶ δρόμοις καὶ μετὰ χειρῶν σταυρωμένων τακτικῆς ἀκροάζεται ὁ παντοπώλης... Τὸ μελαγοδοχεῖόν του καὶ διάφθορτός του κάλχος, αἰονίως περιφέρονται εἰς τὰς οἰκογενείας; δι' ἐπιστολὴν ἡ συνταγὴν ίατροῦ »... (4).

Ἐπειθύουν νὰ ἐρανισθῶ καὶ ἄλλοι περὶ τοῦ Ὑπομηματος ἵνα καταδεῖξω ἐπὶ μᾶλλον τὴν διπλῆν ἀξίαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ πολὺ ἥθελον ὑπερβῆ τὰ δρικά τῆς ἐπιστολῆς, προσθέτω μόνον ὅτι ἄλλοις πλὴν ίατροῦ, καὶ ίατροῦ παρατηρητικοῦ καὶ ἐμβριθοῦς ὡς δικτυακούς, ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰσχωρήσαντος καὶ εἰς τὰ πεντεράτερα τῶν καταγωγῶν τῆς ἀπεράντου ἐκείνης πόλεως, ἥτοι ἀδύνατον νὰ φέρῃ εἰς

φῶς τοιαύτας περιεργοτάτας καὶ διδακτικωτάτας εἰδήσεις.

Δὲν ἀγνοῶ ὅτι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν μεταρσιολογοῦντες καὶ εἰς συζητήσεις πολετικάς ἀναπτερούμενοι μετριῶσι μετὰ περιφρονήσεως πρὸς τὰ τοιαῦτα, καὶ ταπεινὰ καὶ ἔωλα καὶ κενόσπουδα ἀποκαλοῦσιν. Ἀλλὰ πρὸς αὐτοὺς καλὸν ἵσως νὰ ὑπενθυμίσω τί ἐδόξαζον δύο μεγάλοις συγγραφεῖς, διεῖς πρὸς χιλίων ὀκτακοσίων καὶ ὁ ἔτερος πρὸς ἑλίγων ἐπῶν ἀκμάσαντες· ὁ πρῶτος ἀνῆκεν εἰς τὸ τότε τοφωτερὸν ἔθνος τῆς γῆς, εἰς δὲ καὶ ἡμεῖς κακοχώμεθα ὅτι ἀνήκομεν, καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὸ σήμερον ἰσχυρότερον, πρακτικώτερον καὶ πλουσιώτερον ἔθνος τῆς ὑφηλίου.

« Πρᾶγμα βραχὺ πολλάκις καὶ ῥῆμα καὶ παιδιά τις Ἑμφασιν ἥθους ἐποίησε μᾶλλον ἢ μάχαι μυριόνεκροι ». Τοῦτο εἴπε συγγραφεὺς τις Ἑλλην ἐνομαζόμενος Πλούταρχος.

Ιδοὺ δὲ τί εἴπε καὶ ὁ ἄλλος, πλατύτερον ἔργυνεσσας τὴν ἴδεαν τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου· ὁ ἄλλος οὗτος ὀνομάζετο Μακώλαι καὶ ἦτο Ἀγγλος.

« Οἱ καταγινόμενοι περὶ τὴν ἔρευναν τῶν προδόμων τοῦ πολιτειασμοῦ καὶ τῶν τεχνῶν, εὐγνωμονοῦσι βεβαίως πρὸς τὸν μετριόφρονα ἴστορικὸν τὸν ἀναγράφοντα ἥθη καὶ ἔθιμα τοπικά· ἵσως δὲ καὶ εὔχονται δημος οἱ ἀξιοῦντες δημομάχοι μεγάλου ἴστοριογράφου, συντέμνοντες ἐνίστε τὰς διηγήσεις τῶν στρατιωτικῶν ἔξελιγμάν ἢ τῶν πολιτικῶν σκευωριῶν, ζωγραφῶσι τὴν ὅψιν τῶν αἰθουσῶν καὶ τῶν κοιτώνων τῶν πατέρων ὅμῶν » (1).

Άλλ' ἐών χαίρειν τοὺς οὐρανοβάμοντες, προτρέπωντες τοὺς μεριμνῶντες περὶ τῆς ὑγείας ἔκυτῶν καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς νὰ ἀναγνῶσωσι τὸ Ὑπόμεμπτα προτρέπω δὲ κατ' ἐξαίρεσιν τοὺς διεπύρευσ τοῦ ἀργυρίου ἔραστάς, πρὸς οὓς πολλάκις καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀποτίνεται· διότι οὗτοι, φειδόμενοι νὰ δαπανῶσιν εἰς ὑγεῖαν τροφὴν καὶ κατοικίαν, ἀναγκάζονται νὰ δαπανῶσιν εἰς ίατροὺς ἀναλίσκοντες συγχρόνως καὶ τὴν ὑγείαν αὐτῶν.

Δὲν ἐνθυμοῦμας εἰς τίνα τῶν ἀρχαίων ἀνέγνων ὅτι περὶ τὸν ποταμὸν τῆς Αρμενίας Τίγρητα ἐγεννᾶτο ἄλλοτε (ἄν καὶ σήμερον γεννᾶται ἀγνοῶ) « βοτάνη αὐθιῇ παρόμοιος ἀγροίᾳ, θην οἱ ἐγγάριοι θερμαίνοντες ἐν ἐλαῖῳ καὶ ἀλειφόμενοι οὐδέποτε ἐνόσουν μέγρε τῆς ἀνάγκης τοῦ θανάτου. »

Οὕτοιαν τῇ βοτάνῃ τοῦ Τίγρητος ἀξίωσιν δὲν ἔγει βεβαίως τὸ Ὑπόμεμπτα ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἀληθὲς ὅτι εἰς τὸν ἀκολουθήσοντα τὰ ἐν αὐτῷ παραγγέλματα, διπλασίως σωτήριος θέλει ἀποδῆ ἡ ἀναγνωσία τοῦ συγγράμματος, εἰς τε τὴν ὑγείαν καὶ εἰς τὸν κορθανῆν αὐτοῦ ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν θέλει ἀπο-

(1) Ὑπόμ. σελ. 189.

(2) Αδτ. 235. (3) Αδτ. 250. (4) Αδτ. 288.

(1) Macaulay, the history of England, τόμ. A'. Κεμ. Γ'.

Ενι σωτήριος καὶ εἰς τὸν ἱετόν συγγραφέα, διότι πλουτίζων τοὺς ἄλλους δι’ ὑγείας καταδικάζει εἰς φθίσιν τὸ ίδιον βαλάντιον. Εὕρωσο.

Ἐν Βηρυτῷ, τὴν 20 Μαΐου 1863.

N. Δ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

ΙΟΥΛΙΟΥ 1, 1863.

—ooo—

Ἄξιοθρήνηται συνέβηται τὸ τελευταῖον τριτημόριον τοῦ παρελθόντος μηνὸς εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Λν ταῦται συνέβησιν πρὸ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ βασιλέως, θά καὶ μὲν πάντοτε ἀξιοκατάκριτα, ἀλλὰ τούλαχιστον θά ἐδικαιολογοῦντο ὑπὸ τῆς ἀναρχίας μετὰ τὴν παραδοχὴν ὅμως τοῦ στέμματος, ἢ ἀναργία, καὶ μακρὰν ὅντος τοῦ ἀνωτάτου ἀρχοντος, δὲν εἶχε λόγον ὑπάρξεως πάντες ἀνεγνώρισκεν ἀνεξαιρέτως τὸν βασιλέα καὶ πάντες; Καὶ νοέται προθύμως τὰς ἀγκάλας ἵνα ὑποδεχθῶσιν αὐτόν. Καὶ στυγεός μὲν πάντοτε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος τρομερὸν νὰ γύνη ἀδελφὸς ἀδελφοῦ αἷμα ἀλλ’ ἐὰν εἰναὶ ποτε δυνατὸν νὰ δικαιολογηθῇ ὡς γινόμενος ἔνεκα ἀργῶν, ποία τὴν ἀργὴν δι’ ἣν ἐγένετο ὁ τελευταῖος τῶν Ἀθηνῶν; Ἐγένετο τάχα ὑπὲρ τὴν κατὰ τοῦ πρώτην ἡγεμόνος; ὑπὲρ τὴν κατὰ δημοκρατίας; ὑπὲρ τὴν κατὰ συντάγματος; ὑπὲρ τὴν κατὰ κοινοκτημοσύνης; ἐντὸς λόγῳ ὑπὲρ τὴν πολιτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἢ κοινωνικῆς; τίνος δοξασίας ἔστω καὶ ἐπουσιώδους; οὐχὶ! μυριάκις οὐχὶ! δικτὶ λοιπὸν ἐγένετο; Ἐγένετο ὑπὲρ κατακτήσεως τῆς ἑξουσίας, καὶ κατακτήσεως ὅλως προσκύρου, καὶ ἐγένετο ὑπὸ αὐτῶν ἐκείνων εἰτίνες ἀνέτρεψκεν ὡς δημοσιόροιν τὴν δυνατοτέλειν τοῦ ὅθιονος.

Εὔτυχος σήμερον ὅτε γράφομεν ὁ μέγας κλύδων ἐκόποκες τὸ φάσμα ὅμως τῆς ἐμφύλιου πάλης σείσται ἔτι καθημαγμένον πρὸ τῶν ὀρθοχλωμῶν ἡμῶν μητέρες κλαίουσιν υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς καὶ γυναῖκες συζύγους. Πῶς δὲ θέλει ἐξηγηθῆ εἰς τὴν Δανίαν; ἀλλ’ ἂ; ἐλπίσωμεν καὶ πάλιν καὶ ὅς εὐγνωμεν πρὸς Θεὸν μήποτε εἴπωμεν μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι «αἱ ἐλπίδες εἰσὶν ἐγρηγορότος ἐνύπνιον!»

Κατὰ τὴν ἀπαισίαν ταύτην πάλην ἡ Ἐθνοφύλακκή τῆς πρωτεύουσας ἡτο ὁ φύλαξ ἀγγελος τῶν πολιτῶν ἀπέδωκε δὲ πρὸ πάντων δύο μεγίστας ὑπηρεσίας οὐχὶ πλέον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἀλλ’ εἰς τὸ Ἐθνος ἀ, συνέθροισε τοὺς διεπορπισμένους καὶ ἐργαδοῦντας πληρεξουσίους καὶ κατώρθωσε τὴν συεδρίασιν καθ’ ἣν διαρίσθη Κυβερνητική, καὶ β’, ἀναλαβεῖσα προθύμως νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ἔργα τῆς

στρατιωτικῆς φρουρᾶς, τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς ἀστυνομίας, διευκόλυνε τὴν ἀναγκώσιν τῶν στρατευμάτων καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ ἀρχηγείου τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας. Ἐκ τούτων δὲ κρίνοντες δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐθνοσωτήριος θά μπάρξῃ καὶ τοῦ λοιποῦ ἡ διαγωγὴ κατῆς ἀλλὰ πρὸ τοῦτο ἀνάγκην ἡ ἀπέχη ἀνπτερῶς πάση; μεροληπτικές, καὶ ὅδηγὸν μόνον νὰ ἔχῃ τὸν νόμον, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἀληθῆ δόξαν τῆς πατρίδος.

Λι έρημορίδες ἔξιστόρηται κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρέπου τὰ ἐδυνητὰ συμβάντα· ἡμεῖς δὲ ἐπικαλυμμένοις τὰ δικτρέζαντα ὅδηγὸν ἔχοντες κατὰ προτίμησιν τὸν Φιλόλαορ, ὡς διηγούμενον αὐτὰ ἐν εἶδει ἡμερολογίου, καὶ διὰ τοῦτο πληροφοροῦντα ἀκριβέστερον τὸν ἀναγνώστην.

Ως εἴπομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ οὐλλαχίῳ ἡ Συνέλευσις ἐνέκρινε τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ Γάλλου Soulié, ἐγκρίνασκε βεβαίως οὗτον καὶ τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς πρακτικὰ τῆς κυβερνήσεως, καθόσου μάλιστα ἀπέδριψε καὶ τὰς τροπολογίας, αἵτινες εἶχον ὑποβληθῆνε καθαπτόμεναι τῆς διαγωγῆς τοῦ ὑπουργείου. Καὶ ὅμιος ἀνενεώθη μετὰ μίαν ἡμέραν πάλη σφρόδρᾳ κατ’ αὐτοῦ ἐνεκά συντητικῆς τῆς ἀποζημιώσεως. Η πάλη ἐξηκαλούμηνεν ἀκάθεκτος ἐπὶ τινας ἡμέρας ἀλλ’ ἐπὶ τέλους ἀπερρίψθη ἡ κατηγορία καὶ ἐθριάμβευσε τὸ ὑπουργεῖον. Εν τῷ μεταξὺ τούτων εἶχε παρατηθῆ ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργῶν καὶ ἀνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Κ. Κορωναίου. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ἄμα μετὰ τὴν νίκην ἔμελλον νὰ παραιτηθῶσι καὶ οἱ λοιποί, ἀλλ’ ἡ φήμη ἡτο ψευδής.

Ὁ ίδιον κατὰ τὸν Φιλόλαορ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Τρίτη, 18 Ιουνίου, ὥρα 4 Μ. Μ. Φύλμηδιέτρεγεν ὅτι ἡ ληστρικὴ συμμορία τοῦ Κυριάκου, ἡ τραπεῖτα εἰς τὸν ληστρικὸν δίον ποὺ δύο ἡμέραν, πολιορκεῖται στενῶς ἐν τῇ θέσει Σταυρούς πρὸς θορόβην τοῦ Ἰμητοῦ.

Ωρα 4. Ἄλλη φήμη διέτρεγε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ὅτι ὁ λησταρχὸς συνελήφθη καὶ προσάγεται εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Τῷ δηλι τοι περὶ ὥραν ὁ παραδοθεὶς εἰς τὴν πολιορκούσαν αὐτὸν στρατιωτικὴν δύναμιν, τοὺς χωροφύλακας, ἐπὶ τῷ δρῷ νὰ ἔλθῃ ἐνόπλος, ἀφίχθη μέχρι τῆς Μονῆς τῶν Ασωμάτων, ὅπου ἐζήτησε νὰ ὑδρεύσῃ καὶ ἀναπαυθῇ ὀλίγον· αἴφνης δὲ καταλαμβάνει τὰ πλησίον κελλία καὶ προτίνει ὅπλα κατὰ τῆς συνοδίας οἱ χωροφύλακες ἰδόντες ταῦτα ἐπράξαν τὰ ίδια. Εν τῷ μεταξὺ καλεῖται τὸ πλησίον ἐδρεῦον τάγμα τοῦ Λεωτσάκου νὰ πολιορκήσῃ τὸ μέρος, ὅπως καταναγκάσῃ τοὺς ιεκλαιστέμένους νὰ παραδοθοῦν. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν ἐστάλη πρὸς αὐτοὺς εἰς ἀνθυπασπιστής, ἕστις ἐπιστρέφων εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ τάγματος συνωματικῆς μετ’ αὐτοῦ, οὗτος δὲ μετὰ τοῦ Κ. Στρατιωτι-